

Tekster som omhandler et mulig innhold i den fremtidige lovgivningen om Den norske kirke – samt den gjeldende svenske kirkelov

I NOU 2006: 2 *Staten og Den norske kirke*

Side 92–94:

5.4.3 Kirkelovgivning¹

Alternativer

Et grunnleggende trekk ved en lovforankret folkekirke er at Stortinget vedtar en særskilt kirkelov for Den norske kirke som regulerer visse forhold ved kirken og dens virksomhet. Denne må være ferdig utformet før den nye ordningen kan iverksettes.

Et viktig prinsipielt spørsmål er hvor stort omfang kirkeloven skal ha. Et alternativ er å bare gjøre de endringene i nåværende kirkelov som er nødvendige som følge av kirkens endrede rettslige status og avviklingen av ordningen med Kongen som kirkestyre. Denne varianten

¹ Kirkerådet bemerker: Bakgrunnen for denne teksten er flertallets forslag om en lovforankret folkekirke, der kirkelovgivningen dessuten ble foreslått å få en særskilt hjemmel eller forankring i *Grunnloven*, jf. den senere vedtatte § 16. Omtalen i utredningen side 91–92 lyder slik:

Grunnlovshjemmel for en ny kirkelov

Den lovgivningskompetansen som Stortinget beholder særskilt for Den norske kirke kan hjemles i en grunnlovsparagraf. Det vil sikre kontinuitet og gjøre kirkeloven vanskeligere å endre. Kirkens sikkerhet vil være at den er etablert som eget rettssubjekt, med mulighet for å gå til sak mot staten dersom den mener at Stortinget gjennom lovvedtak krenker dens religionsfrihet.

Stortingets lovgivningskompetanse etter Grl. § 75a er generell og bare begrenset av andre regler i Grunnloven, samt av internasjonale forpliktelser. Lovgivningsmyndigheten gjelder også på det religiøse området, innenfor de rammene som religionsfriheten setter. Dagens kirkelov er vedtatt med vanlig hjemmel i § 75a, det samme gjelder trossamfunnsloven. Slik sett kan det hevdes at Stortinget allerede har nødvendig hjemmel for å vedta en særlov om Den norske kirke selv om statskirkeordningen oppheves.

På den annen side kan det være ønskelig med en egen hjemmel i Grunnloven som bekrefter og markerer at Den norske kirke fortsatt skal være forankret i lov gitt av Stortinget. En slik bestemmelse kan også markere grensene for Stortingets kompetanse til å lovregulere Den norske kirke, ved å presisere at denne bare gjelder organisatoriske forhold til forskjell bl.a. fra lærespørsmål og utnevning av kirkens ledere.

forhindrer ikke en eventuell senere og mer omfattende kirkelovreform. Det andre alternativet er en kortfattet rammelov.²

Formulering av lovtekst er krevende. Et videre lovforberedende arbeid må settes i gang etter nærmere retningslinjer for hvordan loven bør se ut og hva den skal inneholde. Dette bør skje i samråd med kirkens organer. Lovutredningen må dessuten sees i sammenheng med at Den norske kirke selv vedtar en konstituerende kirkeordning. Disse to regelsettene må tilpasses hverandre og utformes gjennom en koordinert prosess, slik at alt er på plass før reformen iverksettes. Utvalget har derfor ikke fremsatt forslag til konkret lovtekst, men vurderer i det følgende hvilke utfordringer og muligheter som finnes.

Den norske kirkes rettslige eksistens og bekjennelsesmessige grunnlag

(...)

I forhold til prinsippet om religionsfrihet er det problematisk dersom det er kirkeloven vedtatt av Stortinget som definerer Den norske kirkes bekjennelsesgrunnlag, da kirken er et eget trossamfunn, uavhengig av den verdslige lovgivningen. Derfor bør bekjennelsesgrunnlaget nedfelles i en ny kirkeordning vedtatt av kirkens egne organer. Kirkeloven kan da innledes med en formålsbestemmelse om at den skal legge forholdene til rette for at Den norske kirke kan virke som en evangelisk-luthersk folkekirke ut fra sitt eget bekjennelsesgrunnlag, selvforståelse og formål. For å markere kontinuitet kan ordet «forblir» brukes, slik at lovteksten innledes slik:

«Lovens formål er å legge forholdene til rette for at Den norske kirke forblir et evangelisk-luthersk trossamfunn, som ...».

Noen grunnleggende trekk ved Den norske kirkes virksomhet kan nedfelles i kirkeloven for å understreke kontinuitet og markere at Den norske kirke vil videreføre sin virksomhet med samme formål og identitet som i dag. Loven bør i så fall vise til Den norske kirkes eget vedtak om dette som sier at den skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke som fortsatt vil arbeide for å ha bred oppslutning (jf. vedlegg 1).

Under dagens statskirkeordning er demokratiet ivaretatt dels gjennom kirkens egne valgte organer, dels gjennom den styring som Storting og regjering utøver. Ved en ny kirkeordning vil det være en forutsetning at den demokratiske strukturen som er bygd opp i de senere år videreføres. Loven kan også her vise til Den norske kirkes egen uttalelse som sier at rådsstrukturen er basert på demokratiske valg av og blant kirkens medlemmer, og at kirken vil arbeide for at en større del av kirkens medlemmer tar ansvar gjennom å delta i kirkelige valg.

Den norske kirke vil ikke lenger være noen formell del av forvaltningen, men som samfunnsinstitusjon kan det være naturlig å lovfeste at forvaltningsloven og offentlighetsloven fortsatt skal gjelde for kirken, med unntak av forretningsmessig virksomhet som er særskilt organisert. Loven kan også gi særskilte bestemmelser i forhold til arbeidsmiljølov, etc.

Innholdet i en kortfattet rammelov

Det bør innledningsvis utformes en formålsparagraf for loven som uttrykker at denne skal legge forholdene til rette for at Den norske kirke kan forbli en evangelisk-luthersk folkekirke

² Det var det siste et flertall gikk inn for (Kirkerådets anmerkning).

ut fra sitt bekjennelsesgrunnlag, sin selvforståelse og de formål som fastsettes i kirkeordningen gitt av kirkens egne organer. Denne bør formuleres slik at det tydelig fremgår at det er den samme kirken som videreføres, gjennom formuleringer som at «Det skal legges til rette for at Den norske kirke forblir en evangelisk-luthersk folkekirke som skal være landsdekkende og demokratisk».

Det kan være aktuelt å ta inn en bekreftelse om at kirken som selvstendig trossamfunn avgjør alle spørsmål som har med lære, organisasjon, utnevnelse av sine ledere og all virksomhet for øvrig. Dette vil uansett fremgå ved at kirkelige organer tilkjennes de oppgavene som i dag ligger til offentlige myndigheter, ved at det utformes bestemmelser om at Kongens nåværende oppgaver etter Grunnlovens §§ 4 og 16 legges til Kirkemøtet. Kirkemøtet får dermed myndighet til å fastsette og fortolke kirkens lære, beslutte om kirkens bøker, gi regler om kirkelig virksomhet, utnevne sine ledere og ha det øverste ansvaret for at kirkens representanter følger de foreskrevne normer. Andre organisatoriske forhold som at soknet er grunnenheten i kirken og forblir et eget rettssubjekt bør også fastslås.

Det må fastslås at Den norske kirke selv har rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter. Loven kan inneholde formuleringer om at kirken og dens organer fortsatt skal følge lovgivning som gjelder offentlig forvaltning, som forvaltningslov og offentlighetslov.

Dersom kommunene skal ha et ansvar for delvis finansiering av den lokale kirke, bør dette lovreguleres som nå (jf. kirkeloven § 15), eventuelt kan en bestemmelse om dette tas inn i kommuneloven.

Det må fastsettes særskilte restriksjoner og prosedyrer for endringer av lovverket og for kirkeordningen som skal vedtas av kirkelige organer.

(...)

Lovarbeidet

Et videre lovarbeid må settes i gang etter at det er foretatt et hovedvalg mht. ny ordning av forholdet mellom stat og kirke. Dette må skje i samråd med kirkens organer. Lovutredningen må også sees i sammenheng med kirkens egen utredning av en ny konstituerende kirkeordning.

Side 162–163:

Lovgivning

Flertallets anbefaling gir Den norske kirke en fortsatt særstilling i kraft av sin historie, utbredelse og oppslutning. Denne særstillingen markeres gjennom en kirkelov for Den norske kirke gitt av Stortinget. Flertallet mener at denne kirkeloven bør være en kortfattet rammelov som henviser til Den norske kirkes selvforståelse når det gjelder dens egenart og øvrige grunnleggende forhold.

(...)

Som det fremgår av 5.4.3, har utvalget ikke funnet grunnlag for å fremme et ferdig formulert forslag til kirkelov, men viser til at det er nødvendig med et videre lovforberedende arbeid. Flertallet anbefaler at en slik lov blir så kortfattet som mulig.

For å sikre kontinuiteten i en overgangsfase kan det være hensiktsmessig at loven bekrefter Den norske kirkes og de enkelte sokns rettslige status.

Flertallet mener at de grunnleggende bestemmelser som fastsettes i en kirkeordning bør beskyttes av strenge prosedyrekrav ved forslag om endring. Den må først kunne endres etter grundig utredning, saksbehandling og flere gangers behandling over tid i det vedtaksføre organet. Slike prosedyreregler kan dels tas inn i kirkeloven, dels utfylles nærmere i kirkeordningen.

Følgende formuleringer er ikke et ferdig forslag til kirkelov, men fremsettes her for å gi et inntrykk av hva kirkeloven i hovedsak kan inneholde:³

- Lovens formål er å legge forholdene til rette for at Den norske kirke forblir et landsdekkende evangelisk-luthersk trossamfunn, som i samsvar med sin lære og selvforståelse er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen kirke.
- Den norske kirke har selv rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.
- Kirkemøtet treffer avgjørelser og opptretr på vegne av Den norske kirke når det ikke er fastsatt i kirkelov, kirkeordning eller i medhold av disse at myndigheten er lagt til annet kirkelig organ.
- Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne. Soknet har selv rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.
- Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptretr på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i kirkelov, kirkeordning eller i medhold av disse at myndigheten er lagt til annet kirkelig organ.
- Nærmere bestemmelser om kirkens læregrunnlag, kirkelig inndeling, medlemskap, valg og om lokale, regionale og sentrale organer fastsettes i en kirkeordning. Forslag til endringer i kirkeordningen må fremsettes i Kirkemøtet og kan deretter først vedtas i et nytt valgt Kirkemøte og da med 2/3 flertall.
- Forvaltningsloven og offentlighetsloven gjelder for virksomheten som drives av lovbestemte kirkelige organer.

Dersom kommunen fortsatt skal ha et ansvar for finansiering av den lokale kirke, bør dette lovreguleres, jf. gjeldende kirkelovs § 15.

Flertallets forslag om en lovforankret folkekirke gir kirkens interne organer ansvar og frihet til å fastsette sin egen lovgivning i form av en kirkeordning. Denne kirkeordningen korresponderer med og utfyller kirkeloven gitt av Stortinget. Som det fremgår av 5.4.4,

³ Også inntatt i Stortingsmelding nr. 17 (2007–2008) *Staten og Den norske kirke* side 42 (Kirkerådets anmerkning).

forutsetter utvalget at arbeidet med å etablere en slik kirkeordning koordineres med utarbeidelsen av ny kirkelov, slik at de samlede forutsetninger er klargjort når vedtak fattes. Utredningen og lovarbeidet må legges opp med åpne og forutsigbare prosesser både fra statens og kirkens side.

II Uttalelser fra Kirkemøtet i 2006 og 2007, som springer ut fra NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke

A Sak KM 08/06: Kirkemøtets høringsuttalelse til NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke

2.2.2 Ny kirkelov

Med Kirkelov forstår Kirkemøtet en lov gitt av Stortinget som skal trekke opp de ytre rammene for Den norske kirke.

Kirkemøtet har foran, i tråd med utvalget, vist til at Den norske kirke til tross for en økt institusjonell og livssynsmessig sekularisering, har en markert plass i nasjonens liv ikke minst lokalt, men også ved nasjonale begivenheter. Det vil trolig styrke betydningen av tro og livssyn generelt i samfunnet at Den norske kirke i kraft av sin historie, utbredelse og oppslutning får en særstilling ved en kirkelov gitt av Stortinget.

Kirkemøtet mener, i likhet med Stat – kirke-utvalgets flertall, at kirkeloven bør forankres i en Grunnlovsbestemmelse. En slik bestemmelse kan gi medlemmene trygghet for at folkekirken videreføres. Den kan naturlig plasseres i § 16. Stat – kirke-utvalget har foreslått følgende ordlyd:

Nærmere Bestemmelser om Den norske kirkes Ordning fastsettes ved Lov.

Kirkemøtet gjør oppmerksom på at bruken av uttrykket ”Den norske kirkes Ordning” kan forveksles med Kirkeordningen som Den norske kirke selv skal fastsette. Uttrykket bør vurderes nærmere.

Loven må bekrefte at Den norske kirke fortsatt er et evangelisk-luthersk trossamfunn og en videreføring av dagens kirke som en landsdekkende og demokratisk folkekirke. Loven må inneholde bestemmelser som etablerer Den norske kirke som rettssubjekt med rettigheter og plikter, samtidig som den viderefører soknet som rettssubjekt og regulerer forholdet mellom de kirkelige rettssubjekter.

Loven må også inneholde formuleringer som viser at den myndighet som i dag ligger i Kongens kirkestyre overføres til kirkelige organer. Kirkemøtet viser for øvrig til Stat – kirke-utvalgets betraktninger om innholdet i en slik rammelov.

Kirkemøtet mener at Den norske kirke ut fra prinsippet om tros- og livssynsfrihet må stå fritt til å bestemme eget læregrunnlag, organisasjonsstruktur, hvem som skal ha myndighet til å bestemme læremessige spørsmål, tilsettinger og arbeidsgiveransvar. Kirkeloven må derfor bli

en kort rammelov, i tråd med forslaget til Stat – kirke-utvalgets flertall.

B Sak KM 08/07: Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning⁴

1.1.2 Forholdet mellom området for statlig og intern-kirkelig regulering

Området for intern-kirkelig regulering:

Den norske kirke som folkekirke er et trossamfunn, ”en del av den verdensomspennende kristne kirke som har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse” (*Den norske kirkes identitet og oppdrag*, pkt 1). Den norske kirkes karakter av trossamfunn må respekteres og vektlegges når ordninger som berører trossamfunnsanliggender skal utformes. Som trossamfunn skal Den norske kirke:⁵

1 bestemme over sin lære og liturgi,

2 utnevne/velge sine ledere,

3 fastsette sine valgordninger og sin organisasjonsstruktur,

4 ha myndighet til å fastsette hvem som skal ha myndighet til å bestemme læremessige spørsmål, tilsetninger og arbeidsgiveransvar.

Dette kan gjennomføres uavhengig av kirkens relasjon til staten.

Området for statlig regulering:

Tros- og livssynssamfunnenes virksomhet berører statlige interesser på flere områder. Statlig regulering i forhold til Den norske kirke og tros- og livssynssamfunnene bør i hovedsak omfatte:

5 Offentligrettslige rammer for tros- og livssynssamfunn.

6 Offentlige tilskuddsordninger for tros- og livssynssamfunn og Den norske kirke.

7 Offentlig ansvar for kulturhistorisk verdifulle og verneverdige kirkebygg.

8 Gravferdsforvaltning: Forholdet mellom offentlig ansvar og Den norske kirkes og trossamfunnenes rolle. Dette reguleres i gravferdsloven med underliggende forskrifter og regelverk.

9 Ekteskapsinngåelse: Forholdet mellom offentlig ansvar og Den norske kirkes og tros- og livssynssamfunnenes rolle. Dette reguleres i ekteskapsloven og underliggende forskrifter og regelverk.

⁴ Kirkerådet bemerker at vedtaket er en oppfølging og utdyping av vedtaket året før, jf. blant annet at det endelige høringsresultatet ikke forelå da Kirkemøtet 2006 avga sin høringsuttalelse i sak KM 08/06. Sammenfatningen av høringsmaterialet forelå først i mars 2007.

⁵ Det var disse fire punktene Kirkemøtet i 2011 viste til, jf. pkt. III i den nærværende saksutredningen. (Kirkerådets anmerkning).

Den norske kirkes forhold til annet lovverk

10 Opplysningsvesenets fond (OVF) overføres til Den norske kirke, slik Kirkemøtet 2006 har gått inn for. Det vil da bli behov for endringer i lov om Opplysningsvesenets fond. Reglene om forvaltning av fondet vil måtte endres, og det er et spørsmål om det vil være nødvendig med en egen lov om OVF, eller om det er tilstrekkelig med den alminnelige fondslovgivning, og et sett kirkelige regler angående forvaltningen av fondet. Hvorvidt det i dette tilfelle vil være nødvendig å endre eller oppheve Grl § 106, må utredes.

11 Den norske kirke er i dag underlagt offentlighetsloven og forvaltningsloven. Også en mer selvstyrt kirke må ha åpenhet, offentlighet, innsynsmulighet, forutsigbarhet og ryddighet i saker av forvaltningsmessig karakter. Det enkleste vil være å fortsatt gjøre offentlighetsloven og forvaltningsloven gjeldende for Den norske kirke.

12 Den norske kirkes særskilte ansvar for samisk kirkeliv sees i lys av Grunnlovens § 110a. Den norske kirke skal fortsatt være forpliktet på samelovens språkregler og ha del i de statlige finansierungsordninger som følger av denne forpliktelsen.

13 Arbeidsmiljølovens regler vil gjelde i Den norske kirke, inklusive unntaksbestemmelsen for tros- og livssynsamfunn, § 13-3 (3). Det samme gjelder ferieloven.

14⁶ Tjenestemannsloven gjelder i dag for embetsmannsgruppene biskoper og proster og for det meste av prestskapet som statstjenestemenn. Den omfatter også tjenestemenn ansatt i bispedømmene og sekretariatet for de sentralkirkelige råd. Hvis disse gruppenes status som embetsmenn og statstjenestemenn avvikles og arbeidsvilkårene reguleres av arbeidsmiljøloven og avtaleverk, vil det oppstå behov for overgangsregler/avtaler og sannsynligvis også særavtaler.

15 Den norske kirke omfattes, og vil også som mer selvstyrt kirke omfattes, av likestillingslovens unntaksbestemmelse når det gjelder indre forhold i trossamfunn, men søker i praksis å gjennomføre intensjonene i likestillingsloven.

16 Den norske kirkes status i forhold til arkivloven må avklares.

⁶ Disse spørsmålene vil bli løst allerede i den kommende forvaltningsreformen (Kirkerådets anmerkning).

III Andreas Aarflot og John Egil Bergem: *Mot en selvstendig folkekirke* (2007)

Kap. 7 LOVUTKAST VEDRØRENDE ENDRINGER I DET RETTSLIGE GRUNNLAG FOR DEN NORSKE KIRKE
(...)

LOV OM DEN NORSKE KIRKE^{7/8}
(*Rammelov, som vedtas av Stortinget*)

§ 1 Den norske kirke som trossamfunn

Den norske kirke er et evangelisk-luthersk trossamfunn som fører videre den nasjonale kirkeordning slik den har hatt sin historiske utforming, og slik den har vært regulert i Grunnloven.

Den norske kirke regulerer selv sin virksomhet og fastsetter sine ordninger, innenfor rammene av den alminnelige lovgivning.⁹

§ 2 Formålet med loven

Formålet med loven er å legge til rette for at Den norske kirke kan drive sin riksdekkende virksomhet i samsvar med sitt bekjennelsesgrunnlag. Loven skal gi grunnlag for at kirken kan framtre som en bekjennende, misjonerende, diakonal og åpne folkekirke.

§ 3 Den norske kirkes rettslige stilling

Den norske kirke har selv rettigheter og forpliktelser, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstoler og myndigheter.

Soknet og bispedømmet har som enheter innenfor kirken samme rettslige stilling som kirken selv har etter første ledd.¹⁰

§ 4 Kirkelig inndeling

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og omfatter alle personer som tilhører Den norske kirke og som er bosatt innenfor soknets geografiske område.

⁷ Kirkerådet bemerker at utkastet baserer seg på at virksomhetsoverdragelsen ikke allerede har funnet sted i en forutgående lovreform – slik det nå ventelig vil bli – men at overdragelsen finner sted gjennom den lovreformen utkastet til forfatterne er ment å være et innspill til. Utkastets §§ 8 og 9 må ses i lys av dette – likeledes i noen grad § 6 tredje ledd, jf. at Den norske kirkes landsfond er foreslått overført fra staten til kirken allerede i samband med den planlagte forvaltningsreformen. Se også henvisningen til Grunnloven i slutten av utkastets § 1 første ledd. Her er ment Grunnloven slik den forelå frem til 2012. Så lenge dagens Grunnlov §§ 4 og 16 ikke endres, vil det ikke være noe behov for en slik henvisning.

⁸ Bokens side 151 flg. Notene til forfatterens utkast er tatt inn slik at note 19 til 28 i boken *i dette vedlegget* har blitt til note 9 til 18.

⁹ Denne bestemmelsen svarer til formuleringen i den tyske grunnlov om kirkens rettsstilling.

¹⁰ Dette vil innebære en endring i forhold til dagens ordning, der bispedømmet kun er et forvaltningsnivå og et tjenesteområde for biskopen, men uten at det er et selvstendig rettssubjekt. Finland og Sverige har hver sin løsning på dette, og det kan være gode argumenter for begge løsninger.

Bispedømmet er regionale enhet i Den norske kirke og omfatter alle personer som tilhører Den norske kirke og som er bosatt innenfor bispedømmets geografiske område.¹¹

Sokn og bispedømmer kan ikke løses fra Den norske kirke.

Kirkemøtet kan vedta unntak fra bestemmelsene i første og andre ledd.¹²

§ 5 Kirkemøtet

Kirkemøtet vedtar kirkeordning.¹³

Kirkemøtet kan ikke selv treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som det tilligger organer for soknet eller bispedømmet å avgjøre.¹⁴

Kirkemøtet skal ha adgang til å uttale seg før det treffes vedtak om endringer i denne lov.

§ 6 Kirkelig eiendom¹⁵

Med kirke menes i denne paragraf soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet etter de tidligere regler, eller som er godkjent av vedkommende myndighet etter den nye ordningen.

Kirkene er soknets eiendom med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

Annen kirkelig eiendom som til nå har tilhørt staten, skal tilhøre Den norske kirke.

Alle kirkelige fond tilhører Den norske kirke.¹⁶ Det samme gjelder Opplysningsvesenets fond.

§ 7 Tilhørighet og medlemskap

Medlemskap og tilhørighet i henhold til lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 3 står ved lag ved ikrafttredelsen av denne lov. Nærmere bestemmelser om tilhørighet til og medlemskap i Den norske kirke fastsettes i kirkeordningen.

Personer som har oppfylt betingelsene for medlemskap i Den norske kirke registreres i et sentralt medlemsregister for Den norske kirke.

¹¹ Det kan kanskje diskuteres om denne enheten bør fastlåses i loven, slik man har gjort det i Sverige. Der har man også etablert stiftet som en juridisk selvstendig enhet på samme måte som soknet. I dette utkastet foreslås en tilsvarende ordning, jf. ovenfor § 3 siste ledd.

¹² Dette ivaretar behovet for soknebåndsløsning m.m.

¹³ Her kan man også ta med noe om andre oppgaver, for eksempel økonomiansvar. Men det er bare myndigheten til å vedta kirkeordning som er nødvendig for å etablere det nye beslutningssystemet. Dette må ikke forstås slik at myndigheten til dette er delegert fra staten, men at det er en slags overføring første gang kirkeordningen vedtas.

¹⁴ Bestemmelsen er tatt inn etter mønster av den svenske loven. Prinsippet er naturlig ut fra den selvstendige stilling som er gitt til soknet og bispedømmet i våre forslag. Det er heller ingen grunn til at Kirkemøtet skal gripe inn i enkeltsaker som er tillagt organer på lavere plan. Kirkemøtet må styre gjennom regler og retningslinjer.

¹⁵ Her kan det også tas med en bestemmelse om kommunens plikt til å stille tjenestebolig, jf. kirkeloven § 33.

¹⁶ Her kan det også sies noe om hvilke kirkelige enheter fondene skal anses å tilhøre. I tillegg kan det tas inn bestemmelser om annen kirkelig eiendom, for eksempel prestegårder.

§ 8 Kirkelige embets- og tjenestemenn¹⁷

Den norske kirke overtar arbeidsgiveransvaret for alle statlige kirkelige stillinger. Embetsmenn beholder sine særlige rettigheter i henhold til utnevningen.

§ 9 Diverse overgangsbestemmelser¹⁸

§ 10 Ikraftsetting

IV Kjent inventar i nytt hus (2011)¹⁹

Lov om Den norske kirke – utkast til lovtekst

Kapittel 1. Kirkens egenart og organisasjon

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er å legge til rette for at Den norske kirke kan opprettholdes og videreføres som en demokratisk og landsdekkende evangelisk-luthersk folkekirke.

§ 2 Kirken som trossamfunn og kirkens læregrunnlag

Den norske kirke er som evangelisk-luthersk folkekirke et trossamfunn som selv regulerer sin virksomhet og tilsetter sine medarbeidere.

Kirkemøtet fastsetter kirkens ordning.

§ 3. Den norske kirkes rettslige stilling

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne.

Soknet omfatter alle medlemmer av kirken som er bosatt innenfor soknets geografiske område.

Den norske kirke har selv rettigheter og forpliktelser, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.

Soknet har samme rettslige stilling som Den norske kirke.

¹⁷ Dette er egentlig en overgangsbestemmelse, men den er såpass viktig og spesiell at den trolig fortjener en egen paragraf.

¹⁸ Her tas inne alle nødvendige bestemmelser som ikke er nevnt i de foregående paragrafer. Vi presiserer for ordens skyld at det kan bli nødvendig med bestemmelser om finansiering, men det kan like gjerne være naturlig å ta disse inn i trossamfunnsloven, siden finansieringsordningen i stor grad må være sammenfallende med ordningen for andre trossamfunn. Vi har ikke laget forslag til slike bestemmelser. For ordens skyld har vi også tatt med overskriften til en § 10, da det kan være nødvendig med en egen bestemmelse om ikraftsetting.

¹⁹ Hefte 1 side 65 flg.

§ 4 Kirkens organisasjon og organer

Den norske kirke skal ha en demokratisk organisasjon med valgte organer på alle nivå. De valgte organer leder virksomheten. Medlemmer av valgte organer eller utvalg oppnevnt av slikt organ har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt.

Menighetsrådet og menighetenes fellesråd / prostirådet ivaretar oppgaver på vegne av soknet.

Bispedømmerådet ivaretar oppgaver i bispedømmet på vegne av Kirkemøtet.

Kirkemøtet ivaretar oppgaver på vegne av Den norske kirke. Kirkemøtet kan ikke selv treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som det tilligger organer for soknet å avgjøre.

Kirkemøtet fastsetter sammensetning, valgordning og oppgaver for kirkens valgte organer.

Kirkerådet leder arbeidet på vegne av Kirkemøtet mellom Kirkemøtets samlinger.

De valgte organer er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke. Alle organer skal understøtte virksomheten i soknet.

Statens og kommunens bevilgninger til Den norske kirke skal understøtte de mål og strategier som er fastsatt. Det samme gjelder menighetsrådets forvaltning av egne midler.

De valgte organer utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt av Kongen.

§ 5 Kirkelig inndeling

Den norske kirke er inndelt i sokn, prosti og bispedømme. Hvert sokn hører til et prosti. Hvert prosti hører til et bispedømme.

Opprettelse av nytt sokn for et distrikt der det er kirke som oppfyller kravene som soknekirke avgjøres av den Kirkemøtet har gitt slik myndighet.

Kirkemøtet fastsetter retningslinjer for kirkelig inndeling og gir bestemmelser om avgjørelsesmyndighet for endringer i grensene for sokn, prosti og bispedømmer herunder myndighet til å treffe de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer. Kirkemøtet kan godkjenne forsøk med kirkelig inndeling.

Kirkemøtet kan fastsette særskilte ordninger for døvemenigheter, samiske menigheter og andre kategorialmenigheter, herunder gi regler om unntak fra bestemmelsene om soknetilhørighet i § 3, 2. ledd.

§ 6 Tilhørighet og medlemskap

Kirkelig tilsatte og ombud skal være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier dette. Vedtaket kan ikke påklages.

Et medlem av Den norske kirke kan ikke samtidig være medlem av et annet kirkesamfunn i Norge. Ingen kan bli medlem av Den norske kirke så lenge vedkommende er medlem av et annet trossamfunn i Norge. Øvrige bestemmelser om tilhørighet til og medlemskap i Den norske kirke fastsettes av Kirkemøtet.

Personer som anses å høre inn under eller er medlem i Den norske kirke, registreres i et sentralt medlemsregister for Den norske kirke.

§ 7 Stemmerett

Hvert medlem av Den norske kirke som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, har kirkelig stemmerett i soknet. Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn. Valgbar er den som har stemmerett og som har fylt 18 år.

Kongen gir regler om kirkelig manntall og om innføring i dette.

Kapittel 2. Understøttelse av Den norske kirke

§ 8. Kirkens økonomi

Statens understøttelse av Den norske kirke skal bidra til at kirken videreføres og videreutvikles som Norges folkekirke ved å gi grunnlag for at

- a) det i soknene kan holdes de gudstjenester som biskopen forordner,
- b) kirkens medlemmer sikres de nødvendige kirkelige tjenester ved dåp, trosopplæring, vielse og gravferd,
- c) diakonien innarbeides,
- d) samisk kirkeliv ivaretas som en nødvendig og likeverdig del,
- e) døve sikres kirkelige tjenester,
- f) kirkens medlemmer som oppholder seg midlertidig i utlandet har et tilbud om kirkelige tjenester,
- g) nasjonale oppgaver kan ivaretas,
- h) internasjonale og økumeniske forpliktelser kan ivaretas,
- i) utenlandske krigsgraver i Norge sikres tilfredsstillende forvaltning,
- j) de regionale og sentrale kirkelige organer og biskopene gis tilfredsstillende rammevilkår for sin virksomhet, herunder disponerer nødvendig administrativ og faglig kompetanse i sine sekretariater,
- k) arbeidsforholdene for de tilsatte er tilfredsstillende
- l) middelalderkirker og andre fredede, vernede og listeførte kirker kan bevares.

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra menighetenes fellesråd / prostirådet:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) utgifter til anlegg og drift av gravplass/kirkegård,
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av menighetenes fellesråd / prostirådet,
- d) driftsutgifter for menighetenes fellesråd / prostirådet og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

Menighetenes fellesråd / prostirådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Kommunens utgiftsdekning skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende, at menighetsråd har tilstrekkelig administrativ hjelp og at menighetenes fellesråd / prostirådet disponerer tilstrekkelig administrativ hjelp og faglig kompetanse.

Etter avtale med menighetenes fellesråd / prostirådet kan kommunal tjenesteyting tre i stedet for særskilt bevilgning til formål som nevnt i denne paragraf.

Kongen kan gi forskrift om kommunenes forpliktelser etter denne paragraf.

Kommunen kan ta opp lån for finansiering av sine forpliktelser etter første ledd bokstav a) og b). De nærmere vilkår for kommunens låneopptak fremgår av kommunelovens § 50.

Representant for menighetenes fellesråd / prostirådet kan gis møte- og talerett i kommunale organ når disse behandler saker som direkte berører menighetenes fellesråd /

prostirådets virksomhet. En representant valgt av vedkommende kommune, kan gis møte- og talerett når menighetenes fellesråd / prostirådet behandler saker i medhold av 2. ledd.

Kongen gir nærmere regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon.

§ 9 Opptak av lån på soknets vegne m.v.

På soknets vegne kan det bare opptas lån når dette er godkjent. På Den norske kirkes vegne kan det bare opptas lån når dette er bestemt av Kirkemøtet selv.

På soknets vegne og Den norske kirkes vegne er det ikke tillatt å garantere for andres økonomiske forpliktelser eller stille eiendeler til sikkerhet for andres gjeld.

Den norske kirke og et sokn kan ikke tas under konkurs eller åpne gjeldsforhandling etter konkursloven.

Når et sokn på grunn av vanskeligheter som ikke er helt forbigående, ikke kan betale forfalt gjeld, plikter menighetenes fellesråd / prostirådet å treffe vedtak om betalingsinnstilling. Melding om slikt vedtak skal straks sendes overordnet organ som iverksetter de tiltak som anses nødvendig.

Kirkemøtet fastsetter hvem som etter 1. ledd kan godkjenne opptak av lån på soknets vegne og som er overordnet organ etter 4. ledd.

Kapittel 3. Kirker

§ 10 Definisjon av og eiendomsrett til kirke

Med kirke menes i dette kapittel soknekirke eller kapell som er

- a) kirke fra gammelt av,
- b) godkjent av Kongen eller departementet,
- c) godkjent av Kirkemøtet som kan delegere slik myndighet til Kirkerådet.

Det skal være kirke i hvert sokn.

Kirkene er soknets eiendom, med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Soknene i en kommune kan i fellesskap eie kirker.

§ 11 Forvaltning av kirkene og begrensning i rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under menighetenes fellesråd / prostirådet, med mindre annet er bestemt.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Det kan likevel gis samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

Formuesrettigheter som er knyttet til en kirke, kan ikke skilles fra den. Fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan likevel avhendes når det er gitt samtykke til dette.

Bestemmelse etter 1. ledd fattes og samtykke etter 2. ledd og 3. ledd gis av den Kirkemøtet har gitt slik myndighet.

§ 12 Kirkefond

Kapital som er knyttet til en kirke, samles i et kirkefond. Fondet forvaltes av Menighetenes fellesråd / prostirådet etter gjeldende regler. Avkastningen skal benyttes til kirkens drift og vedlikehold. Det kan gis samtykke til at avkastningen benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen.

Det kan gis samtykke til at fondets kapital benyttes til kirkelige formål i soknet eller i andre sokn innen kommunen.

Reglene i 1. og 2. ledd gjelder ikke dersom noe annet følger av testamentariske eller andre særlige bestemmelser.

Samtykke etter 1. og 2. ledd gis av den Kirkemøtet har gitt slik myndighet.

§ 13 Betaling for bruk av kirken m.v.

For benyttelse av kirken til gudstjeneste eller annen oppbyggelse tas det ikke betaling. Det samme gjelder kirkelige handlinger som utføres i forbindelse med en gudstjeneste.

For benyttelse av kirken til andre formål kan menighetenes fellesråd / prostirådet kreve betaling etter nærmere regler som er godkjent av den Kirkemøtet har gitt slik myndighet.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om bruk av kirkene.

§ 14 Oppføring av ny kirke m.v.

Ny kirke skal bygges når en kirke er tilintetgjort eller på grunn av vesentlige mangler er ubrukbar og ikke kan utbedres, når den under vanlige gudstjenester ikke gir tilstrekkelig plass for de kirkesøkende og ikke hensiktsmessig kan utvides, eller når det dannes et nytt sokn der det fra før ikke er kirke.

Ny kirke skal i kirkerommet ha sitteplass til en tidel av Den norske kirkes medlemmer i soknet. Det kreves likevel minst 200 og ikke mer enn 500 sitteplasser.

Når særlige grunner tilsier det, kan det gjøres unntak fra reglene i 1. og 2. ledd.

Oppføring, ombygging, utvidelse og nedleggelse av kirke skal godkjennes. Det samme gjelder tomt til oppføring av kirke, tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan.

I spredtbygd område er bebyggelse ikke tillatt nærmere kirke enn 60 meter uten tillatelse.

Unntak etter 3. ledd, godkjenning etter 4. ledd og tillatelse etter 5. ledd gis av den Kirkemøtet har gitt slik myndighet.

Kapittel 4. Forskjellige bestemmelser

§ 15 Tjenesteordning

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår m.v. for prester, proster og biskoper.

§ 16 Tjenestebolig og boplikt

Kongen kan pålegge en kommune å stille tjenestebolig til rådighet for prest, prost og biskop. Staten dekker i tilfelle kommunens utgifter etter regler fastsatt av Kongen.

Tilsettingsmyndigheten kan pålegge boplikt i tjenestebolig.

§ 17 Medbestemmelse og tariffavtale

I tilknytning til valgte organer som utøver arbeidsgiveransvar på vegne av soknet eller Den norske kirke skal det opprettes et partssammensatt utvalg for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og soknene/Den norske kirke eller soknet/Den norske kirke som arbeidsgiver, med mindre partene avtaler at slike saker skal behandles på annen måte. Utvalget sammensettes av representanter for rådet og representanter valgt av og blant de tilsatte. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for rådet. Rådet velger utvalgets leder og nestleder blant disse.

Det partssammensatte utvalg kan foreta tilsetting i alle stillinger unntatt i stillinger som forutsetter ordinasjon eller vigsling.

De valgte organer kan selv gi en sammenslutning av de valgte organer fullmakt til å inngå og si opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppsigelse på soknets vegne.

Representanter for de tilsatte har møte- og talerett i underutvalg oppnevnt av de valgte organer når disse behandler saker som gjelder forholdet mellom de valgte organer som arbeidsgiver og de tilsatte.

Representanter for de tilsatte har ikke rett til å delta i behandlingen av saker som gjelder arbeidsgivers forberedelse av forhandlinger med arbeidstakere, arbeidskonflikt, rettstvister med arbeidstakere eller oppsigelse av tariffavtaler.

De valgte organer fastsetter nærmere retningslinjer for møterett etter 3. ledd.

Som valgte organer regnes organene i § 4, 2.- 5. ledd.

§ 18 Konfirmasjonsopplæring i skolens tid

Konfirmasjonsopplæring skal ikke legges til skolens tid, med mindre særlige grunner tilsier det og kommunen har gitt sitt samtykke. Med særlige grunner menes tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede, avstander som krever skoleskyss eller liknende forhold som gjør det svært vanskelig å gi et tilfredsstillende opplæringstilbud utenom skolens tid.

§ 19 Kirkebokføring

Det skal føres register over personer som blir døpt, konfirmert, viet til ekteskap og jordfestet ved prest i Den norske kirke samt over personer som melder seg inn i eller ut av Den norske kirke. Kongen kan bestemme at registeret også kan inneholde andre opplysninger av viktighet for kirkens virksomhet. Nærmere regler om registerføringen gis av Kongen.

Opplysninger som nevnt i 1. ledd kan etter nærmere bestemmelser av Kongen inntas i medlemsregisteret for Den norske kirke, jf § 6, 2. ledd.

§ 20 Saksbehandlingsregler

Forvaltningsloven og offentleglova gjelder for den virksomhet som drives av lovbestemte kirkelige organer. Kirkemøtet kan bestemme at enkeltvedtak fattet av biskopen ikke kan påklages.

Vedtak i et lovbestemt kirkelig organ kan ikke påklages med mindre annet er særskilt bestemt. Vedtak etter offentleglova som er truffet av menighetsråd og menighetenes fellesråd / prostirådet kan påklages til bispedømmerådet. Vedtak etter offentleglova som er truffet av bispedømmerådet eller biskopen, kan påklages til Kirkerådet.

Om ugildhet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:

a) Ugildhet inntreier ikke ved valg til tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.

b) Kirkelig tilsatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som ugild når saken behandles i et lovbestemt kirkelig organ. Biskopen regnes ikke som kirkelig tilsatt i forhold til denne bestemmelse.

§ 21 Avgrensning av lovens virkeområde

Loven gjelder ikke for Svalbard.

Kapittel 5. Overgangsbestemmelser

§ 22 Tap av presterettigheter

Geistlig embetsmann som avskjediges fra sitt embete ved dom eller gis avskjed uten nåde mister retten til å utføre prestatjeneste i Den norske kirke for alltid eller for den tid departementet bestemmer. Det samme gjelder geistlig tjenestemann som fradømmes stillingen som straff eller gis avskjed. For prester treffes vedtak om eventuell tidsbegrensning av biskopen. Departementet kan treffe vedtak om dispensasjon for tap av presterettigheter ved avskjedigelse.

Biskopen kan vedta å frata en prest som ikke er i statlig prestepstilling retten til å utføre prestatjeneste i Den norske kirke for alltid eller for en begrenset tid når vedkommende ved utilbørlig adferd viser seg uverdigg til å være prest eller bryter ned den aktelse eller tillit som er nødvendig for utførelse av prestatjenesten.

§ 23 Ikrafttredelse og opphevelse av andre lover m.v.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte deler av loven kan settes i kraft til ulik tid.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves følgende lover: Lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke med endringer sist gjort i 2012.

Kongen kan gi nødvendige overgangsbestemmelser.

V Den svenske kirkeloven

Lag (1998:1591) om Svenska kyrkan

Svenska kyrkan som trossamfund

1 § Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.

2 § Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.

3 § Svenska kyrkan får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan vid domstol och andra myndigheter.

Samma rätt har var för sig Svenska kyrkans församlingar, sammanslutningar av församlingar (kyrkliga samfälligheter) och stift.

Organisatorisk uppbyggnad

4 § Församlingen är lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.

Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Det kan också finnas icke-territoriella församlingar.

5 § Stiftet är regional enhet inom Svenska kyrkan och omfattar församlingarna inom stiftets område.

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingens liv.

För varje stift skall det finnas en biskop.

6 § Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ.

Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlingens eller ett stifts uppgift att besluta i.

Kyrkoavgift

7 § Den som tillhör Svenska kyrkan skall betala lokal och regional kyrkoavgift.

8 § Församlingen beslutar om lokal kyrkoavgift. Om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet, får samfälligheten besluta om hela eller del av avgiften.

Stiftet beslutar om regional kyrkoavgift.

Kyrklig egendom

9 § Prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Endast avkastningen får användas för ändamålet.

Prästlönetillgångarna skall förvaltas av Svenska kyrkan såsom självständiga förmögenheter. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen.

Förmögenheten skall vara placerad på ett godtagbart sätt.

Rätten att ta del av handlingar

10 § Bestämmelser om rätten att ta del av Svenska kyrkans handlingar när det gäller vissa verksamheter finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lag (2009:478).

11 § Även utöver vad som följer av 10 § skall var och en ha rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar. Denna rätt får begränsas bara om det är särskilt motiverat med hänsyn till

1. skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden,
2. Svenska kyrkans ekonomiska intresse, eller
3. något synnerligen väsentligt intresse.

Kyrkans arkiv

12 § Svenska kyrkans arkiv bildas av de handlingar från Svenska kyrkans verksamhet som avses i 11 §.

Svenska kyrkans arkiv skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten enligt 11 § att ta del av kyrkans handlingar,
2. behovet av information för rättskipning och förvaltning, och
3. forskningens behov.

Vid arkivbildningen og arkivvården skall beaktas att Svenska kyrkans arkiv är en del av det nationella kulturarvet.

Överprövning

13 § Beslut som innebär att någon inte får ta del av sådana handlingar som avses i 11 § överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning som Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas.

För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva frågor enligt första stycket skall ett särskilt organ inrättas. Ordföranden i detta organ skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Skyldighet att lämna uppgifter

14 § Svenska kyrkan ska till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

1. stadgar,
2. indelning i församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift, och
3. en kontaktperson som är behörig att företräda Svenska kyrkan i frågor om registrering samt kontaktpersonens namn, postadress och personnummer eller samordningsnummer eller, om sådana nummer saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter får lämnas för varje församling, kyrklig samfällighet eller stift.

Ändringar i något av dessa förhållanden ska genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i ärenden enligt denna bestämmelse. Lag (2009:1234).

Övergångsregler

Övergångsbestämmelser²⁰

1998:1591

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

²⁰ Kirkerådet bemerker: Gjennomføringsloven (Lov nr. 1592 fra 1998) var omfattende. I tillegg til en rekke alminnelige bestemmelser om ikrafttredelse – som ikke var likt for hele loven – og overgangsspørsmål, inneholdt den en rekke særskilte bestemmelser om eiendomsrettslige spørsmål.